

Povratak v barbarstvo

Evropsko javnost je te dni presenetila novica, da je predložila švedska vlada parlamentu nov zakon o poroki, ki popolnoma odpravlja dosedanji pojem poroke in zakona kot zveze med enim moškim in eno žensko. Po tem novem švedskem zakonu, če bo odobren, se bodo lahko poročali med seboj tudi homoseksualci istega spola (tako moški kot ženske), dovoljen bo tudi »skupinski zakon« med več moškimi in več ženskami, zakonska zveza pa bo samo registrirana v matični knjigi, brez kakšne cerkvene ali pravne formule oziroma sklenitve. Tako registracija kot razporeka bosta možni v enem dnevu, takorekoč v hipu, brez mnogih formalnosti, razen v izjemnih primerih.

Težko si je misliti, kaj je privedlo švedsko vlado do tega, da si je zamislila tak zakon. Verjetno želja, da bi zajamčila svojim državljanom čim več svobode in ugodja. Toda pri tem je že izgubila čut za to, kaj je svoboda. Pod svobodo razume samo to, da je treba človeku odstraniti po možnosti vse ovire pri zadovoljevanju njegovih nagonov in v želji po udobnosti in uživanju, ker to naj bi bil po tej miselnosti smisel življenja. Toda po dognanjih znanosti, tako zgodovinske kot sociološke, etnografske in antropološke se je kultura začel tedaj, ko je človek premagal svojo zgolj nagnosko živalsko naravo in začel misliti ne le nase, ampak tudi na druge in na bodočnost. Celica vsakršne kulture je bila družina, in zarodek vsakršnega prava je bila zakonska zveza med moškim in žensko. Zgodovina je res poznala tudi mnogoženstvo in druge oblike »skupinskih zakonov«, toda narekivale so jih razmere in zato niso bili nemoralni. V medsebojnih bojih majhnih plemen se je zgodilo, da so sovražniki pobili komu brate in preživeli brat je bil dolžan skrbeti tudi za ženo in otroke padlega ali padlih, da niso trpeli pomanjkanja. Poroka z vdovo je pomenila zgotovitev njenega življenja, za rod pa nova rojstva, da bi ne izumrl. Celo mnogoženstvo kraljev in poveljarjev je imelo največkrat drug izvor kot zgolj željo po nezbrzanem uživanju (dokazovanje lastne veljave in bogastva itd.)

Na švedskem danes nimajo te nuje. Povratak k skupinskim zakonom in k zakonom med homoseksualci pomeni torej zavesten in hoten povratak v barbarstvo, ali pravzaprav strmoglavljenje v take oblike barbarstva, kakršnih zgodovina doslej sploh še ni poznala, vse v imenu naprednih fraz. To pa je v resnici le logična posledica razvoja »družbe blaginje«, ki noče več slišati o tem, da ima življenje še kak drug smisel razen udobnosti in uživanja. Toda to je hkrati tudi konec prave kulture in miselnega razvoja. Človek se je ponizal pod žival.

Predsednik slovenske vlade na obisku v Furlaniji-Juljski krajini

Važen dogodek za dobro sosedstvo in za manjšino

Dne 24. t. m. se je zaključil dvodnevni uradni obisk predsednika slovenske vlade Staneta Kavčiča v deželi Furlaniji - Juljski krajini, kjer je bil s svojimi sodelavci, članoma izvršnega sveta Jožkom Strukljem in Bojanom Lubejem, ter šefom kabineta Ivanom Rudolfom gost predsednika deželne vlade Berzantija. Ta obisk je predvsem potrdil naše prepričanje, ki smo ga izrazili tudi v enem zadnjih razmišljanj, da se je med prebivalstvom tu in onstran državne meje že ustvarilo tako povoljno ozračje, da danes lahko govorimo ne samo o medsebojnem spoštovanju, temveč tudi o zavestni volji po tesnem sodelovanju na vseh področjih človeškega udejstvovanja.

DEŽELA NAJ DOBI VEČJI VPLIV

Možnosti takšnega koristnega in plodnega sodelovanja so neštete in jih narekuje že sam zemljepisni položaj obeh politično-upravnih skupnosti, da ne omenjamo zgodovinske preteklosti, ki je obema bila v marsikaterem pogledu skupna. Za Furlanijo - Juljsko krajino, zlasti za Trst ter Gorico, pa je odprtje na vzhod političen imperativ, če se hoče izmotati iz hudih težav, ki so posledica že desetletja trajajočega stanja socialne in gospodarske depresije. Z zadoščenjem ugotavljamo, da se te nujnosti danes zavedajo vsi odgovorni krogi v deželi, ki si tudi prizadevajo, da bi avtonomna dežela Furlanija - Juljska krajina mogla izvrševati določeno mednarodno vlogo. Pri tem pa mora danes realistično računati na svojo utesjenost in celo nemoč, ki izvirata iz obstoječe državne strukture in mnogih nejasnosti glede deželnih in državnih pristojnosti. Obisk predsednika slovenske vlade je torej ponovno nudil priložnost za koristno izmenjavo mnenj o dejanskih možnostih vsestranskega sodelovanja med Furlanijo - Juljsko krajino ter Slovenijo ter je zlasti predstavnikom naše dežele nudil obilo gradiva, s katerim bodo lahko pri odločujočih pristojnih osrednjih organih v Rimu zagovarjali in utemeljevali novo, za vso deželo in njene prebivce koristno pot v politiki odnosov do sosedne Slovenije in Jugoslavije. Nihče ne more namreč bolje poznati, kakšni so resnični interesi tukajšnjega ljudstva in kakšna so pota, ki te interese lahko najbolj učinkovito zaščitijo, kakor predstavniki ljudstva, ki tu živi in dela, če je seveda njihova miselnost razbremenjena različnih predsodkov in patoloških kompleksov.

V skupnem sporočilu, ki sta ga delegaciji izdali ob zaključku dvodnevnega obiska, so podrobno navedeni problemi, ki so bili pred-

met razgovorov. Sporočilo omenja vprašanje prometnih zvez in gradnje storitvenih naprav na mejnih prehodih, vprašanje nadaljnjih trgovinskih izmenjav med dvema državama, pri čemer je posebno aktualen problem odnosov med Jugoslavijo in Skupnim evropskim tržiščem. Gre nadalje za okrepitev sodelovanja na industrijskem področju in je v tej zvezi pomembno, da si je slovenska delegacija ogledala veliko tovarno SAICI pri Torviscosa, katere vodstvo prav v tem času vodi pogajanja s tovarno celuloze pri Medvodah na Gorenjskem, kjer nameravajo ob sodelovanju francoskega kapitala zgraditi novo veliko tovarno. Sporočilo nato omenja sodelovanje na turističnem področju, ki nudi bogate perspektive, ter končno tudi vprašanje kulturnih izmenjav, o katerih sta delegaciji sklenili, da bosta začeli »proučevati program pobud«.

Med tem obiskom in med razgovori ni seveda moglo izostati vprašanje slovenske manjšine v naši deželi ter vprašanje italijanske manjšine v Istri in na Reki. Naravno in samo po sebi umevno je, da je prav manjšinska problematika tisti dejavnik, ki dejansko pogojuje katerokoli politiko dobrih odnosov med dvema državama in njunimi narodi. Naj še tako odločno odklanjamo načelo recipročnosti in naj uradni krogi tu in onstran meje še tako sveto prisegajo, da je reševanje manjšinskega problema vprašanje, ki sodi v pristojnost posameznih vlad in držav, je vendar res, da manjšine že konstitucionalno narekujejo potek meddržavnim odnosom ali vsaj nanj močno vplivajo. Tako je vedno bilo in je tudi danes.

VLOGA IN MESTO MANJŠIN

Pravilno je zato predsednik Berzanti v pozdravnem nagovoru svojemu gostu poudaril, da je treba navzočnost narodnih manjšin »smatrati za pozitiven dejavnik sredi prebivalstva, ki ob polnem spoštovanju pravic vseh živo želi mirno in omikano sožitje«. Ko je dalje razvijal svoje misli, je takole nadaljeval: »V odnosih do državljanov slovenskega jezika se naša zavest svobodnih ljudi in demokratov navdihuje ob temeljnem načelu, ki je kodificirano v ustavi italijanske republike in v posebnem statutu dežele, to je, da je treba pripadnikom manjšine poleg polne enakopravnosti nuditi tudi posebne oblike zaščite njihovih etničnih, kulturnih in jezikovnih značilnosti«. »V tem duhu — je še dejal predsednik Berzanti — je dežela vedno izražala željo, da bi osrednji državni organi, ki so za te probleme pri-

(nadalj. na 4. strani)

RADIO TRST A

♦ NEDELJA, 28. septembra 1969, ob: 8.00 Koledar; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša; 10.45 V prazničnem tonu; 11.15 Oddaja za najmlajše: »Zgodba o bagdaskem brivcu«; 11.45 Ringaraja za naše malčke; 12.00 Nabožna glasba; 12.15 Vera in naš čas; 12.30 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 14.45 Glasba iz vsega sveta; 15.30 A. Dumas ml. »Pol svet«. Komedija; 18.00 Straus: Ein Heldenleben; 18.45 Bednarik: »Praktika«; 19.15 Sedem dni v svetu; 19.30 Klasični lahke glasbe; 20.00 Šport; 20.30 Iz slovenske folklore: Reharjeva: V starih časih »Uoljka je obrodila«; 21.00 Semeni plošč; 22.00 Nedelja v športu; 22.10 Sodobna glasba; 22.20 Zabavna glasba.

♦ PONEDELJEK, 29. septembra, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Slovenske pesmi; 12.10 Pomenek s poslušavkami; 12.20 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 17.20 Za mlade poslušavce: Čar glasbenih umetnin; 17.35 Kaj bi rad videl in kam bi rad šel; 17.55 Kako in zakaj; 18.15 Umetnost; 18.30 Zbor »G. Peresson«; 18.50 Gregerjeve jazz skladbe; 19.10 »Odvetnik za vsakogar«; 19.20 Znane melodije; 20.00 Športna tribuna; 20.35 Glasba od vsepovsod; 21.00 N. Gogolj: »Kako sta se kregala Ivan Ivanovič in Ivan Nikiforovič«; 21.30 Romantične melodije; 22.00 Slovenski solisti. Pianist Janko Šetina. Žigon: 3 preludiji; Lipovšek: 3 impromptuji.

♦ TOREK, 30. septembra, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Slovenske pesmi; 12.15 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 17.20 Za mlade poslušavce: Plošče za vas, pripravljala Lovrečič - Novice iz sveta lahke glasbe; 18.15 Umetnost; 18.30 Koncertisti naše dežele; 19.10 France Avčin: »Monte Rosa-Nordend«; 19.45 Zbor »Valentin Vodnik« iz Doline, vodi Ota; 20.00 Šport; 20.30 Verdi: »Trubadur«, opera.

♦ SREDA, 1. oktobra, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Slovenske pesmi; 12.10 Najlepši trgi Italije; 12.29 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Tržaški mandolinistični ansambel; 17.20 Za mlade poslušavce: Ansambli na Radiu Trst; 17.35 Rinaldo De Benedetti: Pionirji elektrike (33) »Armstrong izpopolni radio«; 17.55 Ne vse, toda o vsem - rad. poljudna enciklopedija; 18.15 Umetnost; 18.30 Iz potne torbe Milka Matičetovega; 18.50 Južnoameriški motivi; 19.10 »Higiena in zdravje«; 19.15 Prijetne melodije; 20.00 Šport; 20.35 Simf. koncert; V odmoru (21.30) Za vašo knjižno polico; 22.20 Zabavna glasba.

♦ ČETRTEK, 2. oktobra, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Slovenske pesmi; 12.00 Umetniki o sebi »Jelica Pertot-Portograndi«; 13.30 Glasba po željah; 17.20 Za mlade poslušavce: Razkuštrane pesmi; 17.35 Moj prosti čas; 17.55 Kako in zakaj; 18.15 Umetnost; 18.30 Sodobni ital. skladatelji; 18.55 Elvia Dudine izvaja pesmi iz filmov za otroke; 19.10 Iz mitologije filma; 19.20 Motivi, ki vam ugajajo; 20.00 Šport; 20.35 Vlado Vukmirovič: »Nočni ekspres«; 21.45 Revija godalnih orkestrrov; 22.00 Kvarteti; 22.20 Zabavna glasba.

♦ PETEK, 3. oktobra, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Slovenske pesmi; 12.10 Kam v nedeljo; 12.20 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 17.00 »Musici del Friuli«; 17.20 Za mlade poslušavce: Glasbeni mojstri; 17.35 Rinaldo De Benedetti: Pionirji elektrike (34) »Fermi izkoristi energijo atomskih jeder«; 17.35 Naši športniki; 18.15 Umetnost; 19.00 Otroci pojo; 19.20 Prijljubljene melodije; 19.45 »Beri, beri rožmarin zeleni«; 20.00 Šport; 20.35 Gospodarstvo in delo; 20.50 Koncert operne glasbe 21.50 Veseli utrinki; 22.00 Skladbe davnih dob; 22.25 Zabavna glasba.

♦ SOBOTA, 4. oktobra, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Slovenske pesmi; 12.10 Tone Penko: »Gozdni sadeži«; 13.30 Glasba po željah; 14.45 Glasba iz vsega sveta; 15.55 Avtoradio; 16.05 V tričetrtinskem taktu; 16.45 Otrokov pravični svet: »Povestica tik-tak« in »Klobuček, petelin in roža«; 17.20 Za mlade poslušavce: Od šolskega nastopa do koncerta; 17.45 Moj prosti čas; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.15 Umetnost; 18.30 Ženski vokalni kvartet iz Ljubljane; 19.10 Theuerschuh: »Družinski obzornik«; 19.30 Zabavali vas bodo; 20.00 Šport; 20.50 Bednarik: »Trtica rodila je«; 21.30 Vabilo na ples.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. ♦ Odgovorni urednik: Drago Legiša ♦ Tiska tiskarna »Graphis« Trst

Tito je najavil ostre ukrepe

Jugoslovanski predsednik Josip Broz — Tito je imel 22. t. m. v Boru, ob koncu svojega srečanja z inženirji in delavci, ki grade električno centralo v Džerdapu (Železnih vratih) na Donavi, govor v katerem je obsodil »dramatiziranje problemov« v Jugoslaviji, nacionalizme, govorenje o konfederaciji in podobnem in najavil skorajšnje sklepe izvršnega biroja in predsedstva ZKJ o raznih političnih in gospodarskih problemih, kot npr. o nelikvidnosti (o pomanjkanju tekočih denarnih sredstev) v gospodarstvu.

Tito je rekel med drugim: »Med vojno niso obstajale in niso bile zame, ki sem vodil naš narodnoosvobodilni boj, in za vse naše borce v našem odločnem skupnem boju, da premagamo fašizem, preženemo okupatorja, porazimo notranjega sovražnika in postavimo temelje novega družbenega sistema, nobena ovira kakršnekoli narodnostne meje. In zakaj bi bila danes naša federativna ureditev razlog za mednacionalne razprtije in ovira za naš nadaljnji razvoj?...

Že prej sem slišal — je nadaljeval Tito — da nekateri zastavljajo vprašanje, ali je federacija najustreznejša oblika naše skupnosti, ali ne bi bila morda boljša konfederacija ali kaj podobnega, in to me je osupnilo.«

Potem je zatrdil, da v »bazi« jugoslovanske družbe, pri proizvajalcih v delavskih kolektivih, ne občutijo takih problemov, ampak jim gre samo za proizvodne uspehe, za dvig standarda in za delavsko samoupravljanje, ki naj bi ravno odpravilo nacionalna nasprotstva.

Kritiziral je pojave nelikvidnosti, ki vo-

dijo do tega, da ponekod delavcem ne morejo izplačati plač, in najavil sklepe izvršnega biroja in predsedstva ZKJ proti temu. V nadaljevanju je izjavil, da je treba napraviti v vrstah komunistov red, enako pa tudi v gospodarstvu.

»Glede pojavov nelikvidnosti je jasno, da jih ni mogoče odpraviti čez noč, temveč postopno« — je rekel. »Vendar jih bomo odstranili. Pri reševanju tega in drugih problemov morajo prevzeti komunisti glavno odgovornost. Zato se bo o tem te dni razpravljalo tudi na sejah izvršnega biroja in predsedstva ZKJ. Sklepe, ki jih bomo sprejeli, bo treba uresničiti, pomenili bodo veliko obveznost za vse komuniste.«

»Onemogočiti moramo tiste elemente, ki žele zastrupljati naše odnose in izzivati nacionalne probleme v naših medrepubliških odnosih. V naših kolektivih ni nacionalizma in kolektivi zahtevajo močno jugoslovansko socialistično skupnost. Mi, voditelji, moramo ravnati tako, kot žele naši proizvajalci... Nekateri ljudje pri nas imajo velike ambicije. Prepričali pa jih bomo, da njihove ambicije ne smejo biti v škodo naše Zveze komunistov. Zahtevali bomo disciplino. V Zvezi komunistov se v prihodnje ne sme gladiti in gledati skozi prste... Kot je bila KPJ tista sila, ki je vodila najširše narodnostne množice v narodnoosvobodilnem boju in revoluciji, tako je tudi danes ZK edina sila, ki omogoča pravičen socialistični razvoj, zdrave odnose med našimi narodi in narodnostmi ter krepitev jugoslovanske socialistične skupnosti.«

(dalje na 8. strani)

„Nadležni Čehi“

Švicarski tednik »Die Weltwoche« je objavil v eni svojih zadnjih števil uvodnik »Die lästigen Tschechen« (Nadležni Čehi), ki ga je podpisal François Bondy in v katerem je rečeno med drugim:

Državni socializem je v določenih primerih prav tako zelo razočaral množice kot v tridesetih letih kapitalizem. Zaradi tega pa današnji »pozni kapitalizem« še nikakor ni postal ideal. Toda v razvitih deželah se neugodje proti njemu ne kaže več v sovraštvu in obupu proletariata. Na sovjetskem področju je bila Češkoslovaška država z demokratično tradicijo in popolnoma sposobna, da doseže raven srednjeevropske blaginje. A oboje, demokracija in gospodarski napredek, ji je bilo zabranjeno po sovjetskem sistemu in modelu.

Zadnje leto je spadalo k jezikovnim pravilom govoriti o »češki pomladi«, kot če bi bilo šlo samo za to, da bi končno ustvarili čist in dober socializem pod vodstvom očiščene in oplemenitene komunistične stranke. Večina Čehoslovakov pa ni bila komunistična. Če je Dubček pošteno naznanjal, da noče take komunistične partije, ki bi vodila državo z administrativnim pritiskom, ampak tako, ki bi jo vodila v skladu z ljudsko voljo, je bila to utopija.

Sistem, po katerem so težili gospodarski reformatorji, je dajal misliti bolj na Švedsko kot na Rusijo. Tisti najbolj levi na Zahodu, ki so trdili: »Čehi ne zaslužijo nikake simpatije, ker se hočejo le pomeščaniti in se približati Zahodu«, so imeli v bistvu bolj prav kot tisti, ki

so vztrajali pri tem, da gre za še privlačnejši, tokrat pristno socialistični sistem, pred katerim se reakcionarni Zahod že tresse. Tako visoko pa Čehi niso hoteli. Gledali so posebno na Zvezno republiko Nemčijo, v kateri jim je ugajalo tako s krediti radodarno gospodarstvo kot kritična, za diskusijo pripravljena inteligenca.

Nič ni bilo bolj zmotno kot skrb mnogih dobromislečih, da bi mogla češka tragedija na novo razpihati hladno vojno. Vojno — vsakršne temperature — si lahko privoščijo na Zahodu le Združene države, a nikjer niso oblasti in javno mnenje tako hitro in tako brezbrizno obšle češko stisko kot v Združenih državah.

To je prava tragedija Češkoslovaške. So sile, ki se identificirajo z Biafro, z Izraelom, z Arabci in ki jih skrbi za pravičnejšo ureditev v Ulstru. A nobene sile ni, kateri bi usoda Češkoslovaške ne bila nadležna in v zadrego. Po bitki na Beli gori, ki je pred več kot tristo leti vrgla Česko iz vrst narodov, ki so bili nosilci zgodovine, je zapisal neki češki kronist: »O patria, iam cotraria sunt tibi omnia«. O domovina, vsi so proti tebi. Američanom je danes jasna demarkacijska črta med vplivnimi področji temelj miru. Duhovno, gospodarsko in politično spadajo Čehi k naši vrsti Evrope. Njihovo hotenje, da bi živeli približno tako kot mi, pa moti Vzhod kot Zahod. Njihovo podjarmljenje utrjuje edino mirovno ureditev, ki si jo moremo danes predstavljati, katere pa vsaj naj ne bi pri tem še poveljevali. »Nulla tibi iustitia«, je tožil tisti češki kronist. Zate ni pravice!«

Kako smo doživljali začetek druge svetovne vojne

Še nikdar v svoji zgodovini ni slovenski narod tako zavestno in na lastni koži doživljal usodnih svetovnih zgodovinskih dogodkov kakor med zadnjo svetovno vojno. A čeprav generacija, ki je doživela tisti čas in bila v veliki meri celó nosilka dogajanja v njem, niti še ni stara, je vendar ostalo zapisano preseñetljivo malo zanesljivih pričevanj o tistih dogodkih. Popisanega in potiskanega je bilo o tem sicer mnogo papirja, toda v splošnem je šlo le za politično propagando ali za opravičevanje storjenih političnih napak in zmot. Malo pa je iskrenih in objektivnih pričevanj, na katera se bodo lahko oprli bodoči zgodovinarji, ki bodo skušali rekonstruirati takratno dogajanje na Slovenskem. Še bolj kot za pravi vojni čas pa velja to za začetek druge svetovne vojne.

Kako so Slovenci doživeli Hitlerjev napad na Poljsko in začetek druge svetovne vojne? Verjetno je pač vsakdo reagiral po svoje, nekateri s strahom, drugi z občutkom zadoščenja, da se začenja izpolnjevati pričakovani razvoj, ki mora nujno prinesiti razkosanemu slovenskemu narodu več svobode, kot jo je takrat užival. Četrtnina slovenskega naroda — na Primorskem — je bila por jarmom italijanskega fašizma, slovenska Koroška je že doživljala preganjanje pod nacistično Nemčijo, v Jugoslaviji pa je večina slovenskega naroda životarila v razmerah, ki so bile še najbolj podobne vojaško-monarhistični diktaturi. Prepovedane so bile slovenske politične stranke in slovenska zastava, svoboda tisku je bila že neznana stvar in kmetje so živeli v veliki revščini, zlasti majhni kmetje in kočarji, ki so sestavljali še skoraj polovico slovenskega naroda. Enako tudi delavci, ki so pogosto stavkali. Vsi so si željno želeli spremembe na boljše, tudi izobraženci in zlasti še mi dijaki in študentje.

Jaz sem bil namreč takrat dijak, pravkar sem napravil maturo na gimnaziji v Ptujju na Štajerskem. A na maturo sem se z nekaterimi tovariši vred bolj malo pripravljaj; veliko časa, zlasti pa velik del noči, smo prebili bodisi na sestankih, bodisi v »bojih« z mladimi nacističnimi »belonogavičarji« ali s pleskanjem protinacističnih gesel po vseh primernih zidovih v mestu. Kot znano, so nosili mladi štajerski Nemci in sinovi nemčurjev, ki so bili vpisani v Kulturbund, bele dokolenke. Nosili

so jih tudi mnogi starejši Nemci. To je bila nekaka neuradna nacistična uniforma, ki je imela še to prednost, da ni bila prepovedna. Nas je bodla v oči in smo marsikakšnemu mlademu nacistu pobrizgali bele dokolenke s črnim, ali pa iskali prepir z njim in ga pretepli. A tudi oni so se nas večkrat lotili, posebno če so dobili katerega od nas na samem.

Pisanje protinacističnih gesel po zidovih s težko izbriso rdečo ali črno barvo pa je bilo seveda prepovedano in zato so nas preganjali tudi policaji. Kadar smo se odpravili ponoči pleskat zidove z gesli, smo šli vedno v skupini. Eden ali dva sta pleskala, po dva do štirje pa so stražili. Včasih je šla z nami tudi kakšna sošolka. Čeber z barvo in čopiče, pa tudi papir in preprosto šapilograf za razmnoževanje protihitlerjskih letakov, ki smo jih trosili ponoči po mestu ali pri predstavah v mestnem gledališču, smo hranili kar v mestnem muzeju, kajti sin muzejskega paznika Glavnika je tudi spadal v našo skupino. V muzeju je bilo naše »orodje« varno pred policijo.

(dalje)

B. H.

Nerealistična politika mohamedanskega sveta

Na zasedanju glavnega zbora Združenih narodov v New Yorku je egiptovski zunanji minister Riad v dolgem govoru zavrnil vse posredovalne predloge ameriškega predsednika Nixona za mirovni sporazum med Arabci in Izraelci in vztrajal pri zahtevi, ki je za Izraelce kot zmogovavce absolutno nesprejemljiva in absurdna. da naj bi se namreč Izraelci brezpogojno in takoj umaknili z vseh ozemelj, ki so jih zasedli v junijski vojni leta 1967, in šele nato bi se Arabci odločili, če bi se pogajali z Izraelci za mir ali ne. Jasno pa je, da bi to pomenilo popoln preobrat, arabsko zmago, in da Arabci v takšnem položaju pač ne bi bili za pogajanja, ampak za nadaljevanje vojne, katere na tak način ne bi mogli nikoli izgubiti.

Te dni pa se je zbrala v Rabatu v Maroku vrhunska konferenca vseh mohamedanskih držav (razen komunistične Albanije), ki naj bi po namenu njenih organizatorjev, zlasti Nasserja, razvnela sovraštvo do Izraela med vsem mohamedanskim prebivavstvom na svetu in to zaradi požara mošeje El Aksa v Jeruzalemu.

To je tembolj obsojanja vredno, ker je točno znano, da Izraelci nimajo nobene krivde pri požaru, ker jo je zažgal mlad, fanatičen Avstralec, pripadnik neke nejudovske sekte, in to iz razlogov, ki nimajo z Izraelom nobene zveze. Arabci si iščejo tako samo nove zaveznike.

Tretji znak popolnega pomanjkanja realizma pri arabskih politikih je ravnanje nove Nasserje naklonjene libijske vlade. Njen zunanji minister je dal poklicati k sebi ameriškega veleposlanika in mu bral hude levite, ker je Amerika poslala Izraelu jato lovskih letal. Odkrito mu je grozil in nato tudi angleškemu veleposlaniku, ki ga je tudi dal poklicati pred se. Arabci pa so začeli kazati zamero tudi Sovjetski zvezi, češ da jim ne pomaga dovolj.

Pri tem je pripomniti, da ima Libija en milijon prebivavcev, in da šteje njena vojska 15.000 mož. Z njimi bi rada ustrahovala dve veliki atomski sili. Ljudje s tako miselnostjo pač ne morejo upati, da bodo kdaj zmagali v boju z modernim Izraelom, še manj pa pri reševanju velikih problemov, ki jih za vsak narod prinaša s seboj moderni čas.

Zakaj je bila zažgana mošeja El Aksa

Požig mošeje El Aksa v starem, arabskem delu Jeruzalema je, kot znano, silovito razdražil mohamedance ne le v arabskih državah, ampak po vsem svetu. Ta mošeja, ki stoji na kraju nekdanjega judovskega templja, ki ga je zgradil prvotno kralj Salomon, velja tudi mohamedancem za eno največjih svetišč njihove vere. Zažgal jo je mladi avstralski turist M. Rohan. Ta pa je ur krščanske verske sekte fundamentalistov, ki dobesedno jemljejo besede stare zaveze svetega pisma, da bo nastopil sodni dan šele potem, ko bo postavljen v Jeruzalemu tretji tempel. Da pa bi mogel biti zgrajen tretji tempel, je bilo treba porušiti mošejo, ki stoji na tistem mestu. Fundamentalisti si obetajo, da bo šele po sodnem dnevu nastopilo pravo božje kraljestvo na Zemlji.

S požigom mošeje El Aksa je prizadel fanatični Rohan dejansko vse tri monotei-

stične vere, judovsko, krščansko in mohamedansko. Vse tri družji vera v enega samega Boga, vse tri imajo mnogo skupnega, zlasti iz stare zaveze svetega pisma, in tako ni čudno, da je papež v svojem odgovoru na pozdravno brzojavko maroškega kralja Hasana II. pred začetkom mohamedanske vrhunske konference v Rabatu, na kateri ravno razpravljajo o požigu te mošeje, iz srca zaželel enotnost vseh treh ver v današnjem svetu, da bi premagale sovraštvo in vojno nasilje.

LETOŠNJI TUJSKI PROMET V SLOVENIJI

Do konca avgusta letos so zaznamovali v Sloveniji 1,75 milijona prenočitev tujih (inozemskih) gostov, kar je za 12 odst. več kot lani. Toda lansko leto, kot znano, zaradi dogodkov na Češkem in še iz drugih vzrokov v turističnem pogledu ni bilo ugodno.

Na Slovenijo je odpadlo letos okrog 10 odst. prenočitev tujih gostov v Jugoslaviji.

Novice po svetu

Na Češkem so sovjetskimi okupatorjem vdani ljudje zadnje dni hudo zaostri tiskovno gonjo proti Dubčeku in nekaterim bivšim njegovim sodelavcem. Pričakovati je, da ga bodo prihodnje dni izločili iz partijskih organov in morda sploh iz partije. Na vrh prihajajo vedno bolj nekdanji stalinisti in novi kvizlinški elementi, toda v javnosti, med ljudstvom, uživa Dubček še vedno veliko oporo.

Italijanski parlament bo še letošnjo jesen sprejel zakon o razporoki, kot so te dni javili. To vprašanje precej buri italijansko javnost. Razporoka pa bo možna le v določenih težkih primerih.

V nedeljo bodo v Zahodni Nemčiji parlamentarne volitve. Volivni boj je precej oster. Do pretepa prihaja zlasti na shodih novonacistične Nacional-demokratske stranke, ki jo vodi Adolf von Thadden, imenovan tudi Adolf II. Novonacisti upajo, da bodo tokraj prvič prišli s svojimi poslanci tudi v zvezni parlament. Boj za oblast pa se bje med krščanskimi demokrati in socialnimi demokrati.

V soboto bodo slovesno obhajali v Ptujju 1900-letnico, odkar je bilo ptujsko mesto prvič omenjeno v zgodovini. V njem je bil doma tudi zadnji rimski cesar.

Iz Gorice

VPISOVANJE V ŠOLE

Starše in dijake smo že večkrat obvestili o vpisovanju v naše šole. Zadnji dan za vpis v srednje šole poteče danes.

Kolikor smo mogli do včeraj ugotoviti, se je vpisalo v prvi razred srednje šole že nekaj več učencev kot lansko leto.

Vpisovanje v osnovne šole pa se nadaljuje še vključno do sobote, 27. t. m. Starši! Ne čakajte prav do zadnjega dneva!

ŠOLSKO OBVESTILO

Ravnateljstvo slovenske enotne nižje srednje šole v Gorici obvešča dijake in dijakinje, da se bo začelo novo šolsko leto 1969-70 v sredo, 1. oktobra, s šolsko mašo, ki bo ob deseti uri v stolni cerkvi. Dijaki naj se zberejo v šoli ob 9.30, nakar bodo odšli v spremstvu profesorjev v stolnico.

Naslednji dan se bo začel redni pouk.

Enako obvestilo velja tudi za druge slovenske srednje šole v Gorici.

I Tržaškega

Sprejem pri Stanetu Kavčiču

Med svojim uradnim obiskom v deželi Furlaniji - Julijski krajini je predsednik izvršnega sveta SR Slovenije Stane Kavčič sprejel v torek, 24. t. m., v hotelu »Maksimilian's residence« v Grljanu predstavnike slovenske manjšine v Italiji. Prisotni so bili: poslanec v rimskem parlamentu Albin Škerk, deželna svetovavca Štoka in Lovriha, župani občin Devin-Nabrežina, Zgonik, Repentabor in Sovodnje, zastopniki občin Doberdob in Števerjan, goriški pokrajinski odbornik Waltritsch, člani vodstva Slovenske skupnosti, predsednik Slovenske prosvete prof. Maver, predsednik SKGZ Vesel in številni člani predsedstva te slovenske kulturno - gospodarske organizacije in tričlansko zastopništvo Beneške Slovenije.

Predsednika Kavčiča in njegove sodelavce Štruklja, Lubeja in Rudolfa so v imenu svojih organizacij pozdravili Vesel, Škerk, Štoka in Waltritsch. Vsem je prijazno in prisrčno odgovoril predsednik Kavčič, ki je izrazil posebno zadovoljstvo, da lahko izroči pozdrave družbeno-političnih organizacij iz Slovenije in vsega slovenskega ljudstva tako številnemu zastopništvu zamejskih Slovencev. V nadaljevanju svojega govora je Kavčič poudaril pomen dobrih sosedskih odnosov med Italijo in Jugoslavijo in odločno voljo slovenskih oblasti, da se ti odnosi še bolj poglobijo. Med prizadevanja za nadaljevanje takšne politike spada tudi skrb, da se pravično rešijo manjšinski problemi, ki so slovenski vladi dobro znani in ki so bili tudi

ŠOLSKA OBVESTILA

Ravnateljstvo državnega znanstvenega liceja »France Prešeren« s slovenskim učnim jezikom v Trstu sporoča, da se bo šolsko leto 1969-1970 začelo dne 1. oktobra 1969 z začetno šolsko mašo, ki bo ob 8. uri v cerkvi pri Sv. Ivanu. Naslednji dan — dne 2. oktobra — se bo pričel redni pouk oz 8. uri.

Ravnateljstvo drž. srednje šole »Fran Levstik« na Proseku sporoča, da se bo začelo šolsko leto 1969-70 dne 1. oktobra z začetno šolsko mašo, ki bo ob 8.30 v cerkvi na Proseku.

Za oddeljene razrede v Sv. Križu bo šolska maša ob 9. uri v cerkvi v Sv. Križu.

Začetna šolska maša za dijake učiteljsišča »A. M. Slomšek« v Trstu bo 1. oktobra ob 8. uri v župni cerkvi pri Sv. Ivanu.

Važen dogodek za dobro sosedstvo in manjšino

(Nadaljevanje s 1. strani)

stojni, sprejeli ukrepe, ki bi omogočili izvajanje pravic, priznanim slovenski manjšini, s svoje strani pa je dežela pri svojih ukrepih upoštevala potrebe manjšine in skušala pospeševati njeno vključevanje v družbeno in skupnostno življenje.

Osrednjo Berzantijevo misel o vlogi manjšin najdemo tudi v zaključnem skupnem sporočilu, kjer je še rečeno, da je »slovenska delegacija« med razgovori »omenila nekatera vprašanja, ki se tičejo slovenske manjšine v Italiji, o katerih je izrazila željo, da bi se zadovoljivo rešila.« To pomeni, da je bilo govora tudi o konkretnih problemih, ki nas kot pripadnike slovenske manjšine najbolj zanimajo. O tem je sicer govoril tudi

predmet razgovorov med obiskom pri deželni vladi Furlanije - Julijske krajine.

V Trstu je slovensko odposlanstvo bilo gost predsednika deželne vlade Berzantija. Opravilo je nadalje vljudnostni obisk pri vladnem komisarju Cappelliniju in tržaškem županu Spacciniju. V ponedeljek zvečer je gostom na čast priredil predsednik deželnega zbora Ribezzi sprejem v dvorani hotela »Excelsior Palace«. Slovensko delegacijo sta med obiskom spremljala jugoslavanski veleposlanik v Rimu Prica in generalni konzul v Trstu Tepina s svojimi sodelavci.

Marko Kravos je predstavil javnosti svojo prvo pesniško zbirko

V torek zvečer je mladi tržaški pesnik Marko Kravos, doma pri Sv. Ivanu, ki pa zdaj študira v Ljubljani, podpisoval v Tržaški knjigarni izvode svoje prve pesniške zbirke s preprostim naslovom »Pesem«, ki je izšla pred dnevi. Izdala sta jo Založništvo tržaškega tiska in mariborska založba Obzorja. Opremil jo je slikar Klavdij Palčič, uvod na notranji strani platnic pa je napisal Marijan Kramberger.

V Tržaški knjigarni je predstavil Kravosa njegov nekdanji profesor Pavle Merku. Zbralo se je precej ljudi, ki so želeli osebno spoznati mladega pesnika in dobiti njegov podpis na svoj izvod njegove knjige. Pesnik je odgovarjal na postavljena vprašanja. Nato je sledila pogostitev, ki jo je nudila pesniku na čast knjigarna.

DAJTE OTROKE V SLOVENSKO ŠOLO!

1. oktobra se bo spet začela šola. Zavedni starši so seveda vpisali svoje otroke v slovenske šole, vendar pa se tudi letos dogaja, kot npr. v Boljuncu — kot je slišati — da so slovenski starši dali otroke v tujejezično šolo, s praznim izgovorom, da se tam »učijo en jezik manj«, seveda slovenski. A prav znanje slovensčine je danes v Trstu že predpogoj za skoro vsako službo, zlasti v gospodarstvu. Tak starši, ki tega ne razumejo, škodujejo bodočnosti lastnih otrok, poleg tega, da dokazujejo svojo narodno nezavednost.

predsednik Stane Kavčič, ko je na sprejemu številnega zastopništva Slovencev v Italiji dejal, da so z našimi vprašanji tudi podrobno seznanjeni in da so tudi ti problemi predmet razgovorov z italijansko stranjo.

Obisk predsednika slovenske vlade, do katerega je prišlo le nekaj dni pred uradnim potovanjem predsednika italijanske republike Saragata v Jugoslavijo, more torej bistveno prispevati k še jasnejši opredelitvi vloge in mesta, ki ju imata in morata imeti narodni manjšini v Italiji in v sosedni republiki, če hočemo, da se bodo odnosi med obema državama in njunimi narodi razvijali tako, kot so jo nakazali in jo začrtali najvišji politični predstavniki z obeh strani in kot tudi dejansko ustreza splošnim koristim vsega prizadetega prebivalstva.

MEDNARODNA KIPARSKA RAZSTAVA V DEVINU

V soboto, 27. t. m., bodo ob 18. uri odprli v prostorih in na vrtu hotela »Approdo« v devinskem portiču kolektivno kiparsko razstavo z mednarodno udeležbo. Poleg 5 znanih kiparjev iz Italije, med njimi je tudi naš tržaški rojak Marijan Černe, bosta namreč razstavila svoja dela dva kiparja iz Jugoslavije, Dušan Džamonija in Drago Tršar. Od italijanskih umetnikov bodo prisotni Ugo Carrà, Gianni Grimaldi, Luciano Ceschia in Bruno Alzetta. Skupno bo razstavljenih 36 del.

—o—

DAROVI IN PRISPEVKI

Namesto cvetja na grob pokojne gospe Tončke Daneu, roj. Puntar z Opčin poklanja uprava hotelov »Bled« in »Daniela« iz Rima 10.000 lir v tiskovni sklad Novega lista.

ZAKAJ SAMO V ITALIJANŠČINI?

V farni cerkvi na Opčinah je nameščena ravno sredi cerkve lesena skrinjica za darove za bogoslovno semenišče. Prav. Ni pa prav, da je nameščena na njej tablica iz kartona, na kateri je samo v italijanščini natiskano, da so darovi namenjeni za bogoslovje. Slovenska je le beseda »darovi«, ki je napisana na roko na posebnem kartončku.

Ali bi ne mogel biti napis dvojezičen, če že ne more biti samo slovenski? Vemo, da tega ni kriv openski župnik, ampak tisti, ki so dali tiskati samo italijanske napise za vse cerkve na tržaškem, zato naslavljajo openski verniki to pripombo nanje.

Na priljubljeni Vetotovi gostilni na Proseški cesti, kjer se radi ustavljajo tudi nedeljski izletniki, pa se je pojavil napis tudi v slovensčini: »Gostilna«, kar je treba zabeležiti s priznanjem. Ta vzgled naj bi posnemali še razni drugi gostilničarji in trgovci.

SLOVENŠČINA NA SODIŠČU

Dne 19. t. m. je bila na tukajšnjem kazenskem sodišču prva razprava v kazenskem postopku proti inž. Stanislavu Renku, odgovornemu uredniku Primorskega dnevnika, ki je obtožen, da je objavil v istem časopisu dne 13.4.1969 članek pod naslovom »Ob razlastitvah v dolinski občini«, s katerim je žalil čast in ugled odvetnika Josipa Škerka in to bodisi zaradi načina opisovanja vsega delovanja odv. Škerka v tistih okoliščinah bodisi ker je objavil odlomke neke disciplinske odločbe, ki ni dokončna, ki jo je izrekel svet Odvetniške zbornice v Trstu.

Na razpravo je pristopil dr. Logar, pravni zastopnik odv. Škerka, ki je izjavil, da po njegovem ni nobene načelne ovire za izvensodno poravnavo, pod pogojem, da nasprotna stranka da možnost objave tistega, kar je bila in je resnica.

Sodišče je razpravo odložilo na 8.10.1969, da omogoči strankam eventualno poravnavo.

V tej zvezi velja omeniti, da je inž. Renko zahteval tako pri zaslišanju na policiji kot pred javnim tožilcem prevajavca in tolmača, in sicer po členu 5 posebnega statuta londonskega sporazuma. Oba organa sta zahtevo sprejela. Gre za vsekakor važno dejstvo, na katero se lahko vsi pripadniki slovenske skupnosti na Tržaškem sklicujejo pri opraviilih na sodišču, zlasti naši odvetniki.

Peč

IZREDNO SLAVJE

V nedeljo, 21. septembra, je doživela naša vas izredno čast in slavo. V svoji sredi je pozdravila in obhajala jubilej rojaka, salezijskega patra Jožka Maliča, ki je daroval v naši cerkvi biserno mašo.

Šestdeset let je že minilo, odkar je prvič stopil pred oltar. Slavljenec je deloval dolgo vrsto let v Sloveniji. Enajst let je misijonaril na Ognjeni zemlji. Po zadnji vojni pa uživa zaslužen pokoj v bližini Padove. Omeniti moramo, da je slavljenec kljub častitljivi starosti 85 let še vedno čil in zdrav; le sluh mu nekoliko nagaja. Vedno se zanima za svoje drage Pečane in se jih vedno spominja v molitvi.

Domačini so pripravili jubilarntu prav pri srčen sprejem. Pred cerkvijo je stal mogočen slavalok z napisom: Pozdrav biseromašniku. Cesta, ki pelje do cerkve, je bila ob straneh vsa okrašena z zelenjem in cvetjem. Slovesnost je povzdignilo ubrano petje pevskega zbora Rupa - Peč, ki ga je vodil Zdravko Klanjšček.

Veliko število domačinov in gostov se je zbralo v cerkvi in ob biseromašniku. Vsi so globoko občutili to versko in tudi narodno slavo. Izrečene so pa bile tudi vroče želje in besede, da bi se po tolikih letih pojavil tudi kak novomašnik, ki bi starejšim odvezel breme dela.

Gospodu Maliču pa še enkrat vsi sovaščani in farani voščimo: Bog Vas živi v zdravju še dosti let!

Zaključek pevskih tekem

V nedeljo zvečer so se slovesno končale osme mednarodne tekme pevskih zborov. Velika telovadna dvorana je bila natlačeno polna. Navzoči so bili tudi nadškof Cocolin, župan Martina, pokrajinski predsednik Chientavoli in drugi oblastni predstavniki.

Brez potrebe se je večer začel z zamudo in z neprijetnim brbljanjem nekaterih otročičev, ki so jih matere privedle s seboj. Tudi nekatere skupine ploskačev so neumestno posegale vmes. Vse to pa ni kvarilo svečane vzdušja.

Po uvodu se je goriški župan zahvalil vsem poslušavcem, organizatorjem in zborom ter je poudaril, da imajo te tekme v Gorici poleg strokovnega značaja tudi namen, z mednarodnimi kulturnimi prireditvami poglobljati sporazumevanje in bratstvo med narodi, zlasti med sosedi ob mejah. Za njim je govoril Cocianni, predsednik društva »Seghizi«, ki je organiziralo te tekme z velikim požrtvovanjem in stroški za kakih tisoč štiristo pevcev-gostov. Predsednik je tudi povedal, da bo prihodnje leto nastopila »Schola cantorum« mladih društvenih pevcev, ki jih vodi dirigent Valentinčič, naš rojak iz Pevme.

Po nagovorih so nadškof in zastopniki oblasti izročili zborovodjem zmagovalnih zborov pokale, kolajne in diplome, kot je dolžila mednarodna ocenjevalna komisija. Njen član je bil tudi slovenski skladatelj Alojz Srebotnjak.

Izmed mešanih zborov je prejel prvo nagrado za narodne pesmi univerzitetni zbor »Tehnik« iz Bratislave, drugo zbor iz Prage, tretjo pa slovenski »Gallus« iz Trsta pod Vrabčevim vodstvom, četrto in peto pa zbora iz Zagreba in Skopja. Torej polovico nagrad samo slovanski zbori.

Predsednik izvršnega sveta republike Slovenije Stane Kavčič si je na svojem obisku v naši deželi ogledal tudi nekatera gospodarska podjetja in šole v videmski pokrajini ter je imel razgovore s tamkajšnjimi upravnimi in gospodarskimi predstavniki.

V torek zvečer se je pripeljal s svojim spremstvom tudi v Gorico. Na mestnem županstvu je sprejel slovenskega predsednika župan Martina z občinskim odborom in pokrajinskim predsednikom. Po vpisu v častno knjigo gostov, je goriški župan izrekel v beli dvorani dobrodošlico visokim obiskovavcem. V svojem govoru je rekel, da je Gorica vedno na prvem mestu za poglobljanje gospodarskih, kulturnih in tudi političnih stikov med obema obmejnima deželama Furlanijo - Julijsko krajino in Slovenijo ter med obema državama. Naštel je tudi dosedanje stike. Dodal je, da se je že mnogo storilo za njih poglobljanje in da je meja že tako odprta, da primanjkujejo ustrezne naprave za obmejno izmenjavo. Zaključil je s poudarkom, da bo v prihodnje vedno tesnejše sodelovanje s Slovenijo v obojestransko korist.

Predsednik Kavčič je odgovoril, da je bila Gorica vedno pionirka prijateljskih stikov med obema deželama. Posebno vlogo ima v zgradnji vzajemnih odnosov posebno v ob-

Iz Goriške

Predsednik Kavčič v Gorici

mejnih krajih, ki se bodo še poglobili, ko bodo urejene vse ustrezne infrastrukture.

Po kratki zakuski sta se oba predsednika, Kavčič in Berzanti, srečala z italijanskimi in slovenskimi časnikarji. Na vprašanje, kakšen je položaj slovenske manjšine v Italiji, sta oba odgovorila, da se pri tem obisku niso konkretizirala nobena tozadevna vprašanja, pač pa da se je ustvarilo ozračje, da se bodo udeležila.

Malo pred dvajseto uro se je predsednik Kavčič s spremstvom vrnil mimo Rdeče hiše v Slovenijo po zelo uspešnem obisku.

Števerjan

GLAS VAŠČANA

Že nekaj časa imamo števerjanci svoj list, kakor v kakem mestu. Izšlo je že nekaj števil »Števerjanskega vestnika« z zanimivo domačo vsebino, ker je pač v prvi vrsti namenjen domačinom. Z veseljem beremo tudi zgodovinski opis našega kraja. Želimo, da bi naš vestnik še izhajal in nas zlasti poučil, ko bodo na vrsti občinske volitve.

Veseli nas tudi, da naša mladina vneto sodeluje v prosvetnih društvih. V župnijskem domu so začeli gojiti tudi športne igre in z njimi že tekmujejo v javnosti. Vsa čast tistim, ki vzpodbujajo naše mlade k zdravemu športu.

Nekaj bi si tu le dovolili pripomniti, kar pa velja na splošno. To je, da se marsikatero noč sliši preveč glasno razpravljanje po cestah, ko gredo od kakih vaj domov. O ropotanju z motorji pa niti ne govorimo, saj je že tako hrupno, da ni mogoče niti spati. Tudi v bolj mirnem zadržanju v nočnih urah po vaških ulicah se kaže prava omika.

Pa še o letošnji trgatvi bi morali kaj reči. Prej nekoliko suša, potem pa dolgo deževje, vse to je naše vinogradnike napolnilo s skrbjo, kakšen bo vinski pridelek. Pa je septembrsko sonce, ki zdaj močno sladi grozde, vendarle pregnalo prehode skrbi. Po nekaterih brajdah bo letina manjša, sodijo pa da bo kapljica boljša. Nekateri gospodarji so že začeli s trgatvijo, drugi pa upajo, da se bo kakovost grozdja v morebitnih nadaljnjih sončnih dneh še izboljšala in nameravajo trgatve še za kak dan odložiti.

Športna palača in monografija

Na eni zadnjih sej je goriški mestni odbor razpravljal, kako naj bi uporabili vsoto tristo milijonov lir, ki jih je dala lani vlada na razpolago mestu Gorici, da se dostojno proslavi petdesetletnica zmage.

Na županov predlog so odborniki pristali, naj se zgradi športna palača. Spominska stavba pa naj bi služila tudi za druge kulturne potrebe in mednarodna srečanja, ki jih bo v prihodnjih letih v Gorici še več kot sedaj.

Za tako zgradbo so pa občinski možje uvideli, da je bila prvotna vsota prenizka. Potrebovali bi najmanj 700 milijonov. Župan je pojasnil, da bo morda dala 400 milijonov v ta namen deželna uprava, o čemer je že go-

voril s predsednikom Berzantijem. Tako lahko upamo, da bomo imeli v doglednem času tudi v Gorici novo športno-kulturno palačo.

Na isti seji je odbornik De Simone predlagal, naj bi občina izdala posebno monografijo z zemljepisnim, zgodovinskim, kulturnim in gospodarskim orisom in opisom Gorice. Taka izdaja je res potrebna za tujce in domačine. Delo pa bo moralo biti res temeljito in objektivno in tudi s točnimi podatki o slovenski etnični skupini v mestni občini, saj so vanjo vključeni Štandrež, Podgora, Pevma, Štmaver z njih slovenskimi zaselki. K delu bi morala občina pritegniti tudi slovenske strokovnjake, da bo Gorica v svoji monografiji res stvarno in nepristransko orisana.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Anketa „Sodobnosti“ o usodi Slovencev v Italiji

Nova, 8. in 9. številka ljubljanske revije »Sodobnost« je posvetila nad dvajset strani svojega obsega anketi o usodi slovenske narodne skupnosti v Italiji. Ta anketa pomeni pravzaprav nadaljevanje ankete, ki jo je začelo uredništvo letos marca in v kateri hoče revija, kot piše, »s poslušom za stvarna dejstva, premike in pereča vozlišča, kolikor je mogoče dognano, spremljati vsa tista vprašanja, ki so povezana z narodnostno ohranitvijo in razvojem avtohtone slovenske skupnosti onstran naše zahodne meje.« V tej številki so objavljeni odgovori, ki so jih poslali Filibert Benedetič, dr. Lojze Berce, dr. Lavo Čermelj, dr. Janko Jeri, Črtomir Kolenc, dr. Gorazd Kušej, dr. Stanko Peterin, Boris Race, Stanislav Renko, poslanec Albin Škerk, deželni poslanec dr. Drago Štoka in dr. Frane Tončič, ki je v svojem odgovoru objavil tudi brzojavko, katero je prejelo tukajšnje društvo »Pravnik« svoj čas od zunanjega ministra Nennija.

To zanimanje ugledne revije v prestolnici matične domovine za nas tostran meje je resnično razveseljivo in nov dokaz, da izginja dozdevna brezbriznost širše slovenske javnosti za vprašanja narodnega obstoja.

Kar zadeva drugo vsebino »Sodobnosti«, je treba reči, da je zanimiva predvsem po tem, ker prinaša prispevke nekaterih novih, mladih sodelavcev. Janko Kos razpravlja v daljšem eseju o mitu pesnika v Župančičevih Samogovorih in pride do spoznanja, da »Pesnik Samogovorov nedvomno nadaljuje Prešernovo misel o pesniku in svojo podobo mita o pesništvu opira na ideje, ki jih je Prešeren prvi vnesel v slovenski pesniški prostor ali jih celó zanj zasnoval.« Vendar je Župančič po Kosovem mnenju dopolnil Prešernov mit pesnika. Ivan Minatti objavlja ciklus svojih pesmi, Bojan Štih pa ocenjuje v »Dveh zapisih« Slodnjakovo »Slovensko slov-

stvo« in knjigo Jožeta Javorška »Kako je mogoče«. Pri tem se dotakne raznih bistvenih vprašanj slovenske narodne eksistence in našega narodnega odnosa do zgodovine in do današnjosti.

France Vurnik je prispeval ciklus pesmi razmišljajoče narave, Danilo Lokar pa novelo »Kopel utrujenega moža«, razmišljanja moža med kópanjem. Poleg izvirnih pesmi, ki so jih napisali mladi pesniki Nataša Kastelic, Miroslava Slana in Jaša Zlobec ter »Štirih zgodb« Marka Hudnika, iz nekoliko banalne vsakdanjosti, je objavljen še prevod obširne novele z naslovom »Epilo« črnogorskega pisatelja Miodraga Bulatoviča, ki zdaj stalno živi v Ljubljani. Jože Stabej je prevedel esej nedavno umrlega nemško-judskega filozofa Theodora Adorna o lahki glasbi — Adorno je bil pri Slovencih vse do

pred kratkim malo znan, šele pred nekaj meseci je izšel v prevodu njegov prvi esej — Borut Loparnik pa piše o letošnjem glasbenem biennalu v Zagrebu. Na koncu pa najdemo izbor člankov iz verskega lista »Dom«, ki ga izdajajo duhovniki za Beneško Slovenijo. Iz člankov in dopisov je razbrati značilno podobo tamkajšnjega človeka in njegovo duševnost. Branje teh člankov v narečju nas globoko pretrese, bolj kot marsikak globokoumno napisan esej. K tej objavi je treba uredništvu »Sodobnosti« samo čestitati.

KNJIGOTRŽNI USPEH REBULOVEGA ROMANA »V SIBILINEM VETRU«

Zadnji roman Alojza Rebule »V Sibilinem vetru« je doživel lep knjigotržni uspeh. V Trstu so ga samo v Tržaški knjigarni prodali nad 300 izvodov. Za naše razmere je to veliko.

Med novejšimi izdajami Slovenske matice je Rebulov roman glede na prodajo na prvem mestu.

Boris Pahor: „ODISEJ OB JAMBORU“

V založbi revije »Zaliv« je izšla te dni nova knjiga Borisa Pahorja, z naslovom »Odisej ob jamboru«, in s podnaslovom »Glose in polemični zapiski«. Knjiga ima priročen, žepni format in šteje 194 strani. Predstavlja pa prvi zvezek »Kosovelove knjižnice«, po čemer lahko sklepamo, da bo sledilo tej knjigi še več drugih.

Boris Pahor je dal za moto besede pesnika Srečka Kosovela: »Škoda, da ne morem priznati absolutno nobene diktature. Kljub temu, da sem vedno simpatiziral z levo, nisem mogel razumeti njihove ozkosrčnosti.«

V kratkem uvodu pravi pisatelj: »Ko sem pred leti objavil nekatera razmišljanja o slovenski narodni bitnosti, zdaj začetna poglavja te knjižice, nisem slutil, da se bom za daljšo dobo takó scela posvetil temu vprašanju. A čeprav sem večkrat z domotožjem pomislil na strani,

ki so čakale na pisateljsko nego, da bi se rešile svoje brezobličnosti, mi vendar ni žal, da mi je potreba časa vsilila reševanje publicistične naloge. Zakaj kljub vsem vzponom človeškega razuma, kljub pridobitvam človeškega duha, s katerimi se vzdigujemo nad etnične meje, je narodno občestvo še zmeraj najbolj žlahtna domovina človeškega srca, in prepričan sem, da bo v prihodnosti plemenita vrednost njenega bistva, četudi nekoliko spremenjena, v glavnem ostala ista. Majhen narod pa, ki je drugim zelo kasno odkril svojo zamolčano osebnost, bo šele v nadaljnjem razvoju človeške družbe lahko zavestno soustvarjalec v pestrem sožitju avtonomnih etnij. Trdno verujem, da je zavoljo svoje preteklosti, zavoljo vloge, ki jo je imel v zgodovini Evrope, slovenski narod poklican, da drugim, še neizoblikovanim etničnim skupnostim posreduje svoja dognanja in svoje skušnje. Tako bo v ekonomiji življenja ljudstev prišlo do poravnave nesorazmerij in naša navidezna nezgodovinskost bo prerasla v dragoceno človeško bogastvo. A če naj nastopi kot samostojna ustvarjalna komponenta, mora narodno občestvo, narod poprej uresničiti svojo samobitnost; te pa ne bo izpolnil ne z nekakim deželnim političnim udejstvom, ne z vsakdanjo gospodarsko iznajdljivostjo, še manj s kolikor toliko samostojnim kulturnim izživljanjem. Samobitnost dosežemo samo takrat, ko narodni osebki tako formalno kakor stvarno v politiki in v gospodarstvu suvereno ukrepa. Prav tako ni dvoma, da samo politično suveren narod lahko učinkovito skrbi za usodo odsekanih delov narodnega organizma.«

V tej knjigi je ponatisnil Boris Pahor svoje znane glose in polemične članke, odgovore na napade in očitke ter intervjuje o samobitnosti in suverenosti slovenskega naroda. Večina teh stvari je izšla v reviji »Zaliv«, nekaj pa jih je izšlo v drugih revijah. Čeprav je bila večina teh glos objavljena že pred nekaj leti ali vsaj ob dolčenih priložnostih v bližnji preteklosti, so vendar še vedno aktualne. V njih se dotika toliko slovenskih narodnih problemov in bolečin, da je nemogoče vseh omeniti, niti na kratko. Pahor razpravlja o njih poglobljeno, plemenito, v smislu dialoga, vendar osebno prizadeto in zato toplo, pa tudi literarno skrbno. Tu pa tam pa si zaželi bravec večje konkretnosti pri obravnavanju posameznih problemov; njihove rešitve so samo rahlo nakazane.

Umrli je dramatik in pisatelj Janez Prepeluh

Kot smo poročali na kratko že v zadnji številki, je pred štirinajstimi dnevi nenadno umrl v San Franciscu od srčne kapi pisatelj Janez Prepeluh, dobro znan tudi v našem mestu, kjer je živel nekaj časa in kjer ima sorodnike in prijatelje.

Rodil se je 31. maja 1923 v Ljubljani, v družini uglednega publicista in politika Albina Prepeluha. Mati pa je bila učiteljica in je kot dekle precej časa poučevala tudi na Ciril-Metodovi šoli v Trstu, kjer je tudi spoznala svojega poznejšega moža.

Janez Prepeluh, s psevdonimom Mihael Jeras, se je v povojnih razmerah, ko je bila družinska tiskarna nacionalizirana, lahko končno predal svoji ljubezni do pisanja, vendar se mu je zdelo, da ima premalo človeških izkušenj, da bi se mogel v tedanjih razmerah razviti v dobrega pisatelja. Vleklo ga je v svet in tudi v umetniško bohemstvo. Tako je leta 1955 odpotoval v tujino. Prebil je dve leti na Koroškem, na Dunaju in v Trstu in to sta bili pisateljsko najbolj plodni leti v njegovem življenju. V teh dveh letih je napisal zlasti za Radio Trst A celo vrsto iger, ki so se poslušavcem zelo priljubile, ker so bile izvirne, duhovite in napete. Prepeluh je imel zelo oster čut za modernost in za sodobne psihološke in družbene probleme, predvsem pa jih je znal obdelati in prikazati v moderni, sodobni dramatski in odrski tehniki. Namesto dolgih dialogov o čisto političnih in ideoloških problemih, ki hitro utrudijo poslušavca, pa če gre za še tako aktualno problematiko, je vnesel Prepeluh v svoje drame hiter, napet, življenjski dialog in njegovi junaki o problemih niso le diskutirali, kot v mnogih sodobnih slovenskih dramah, ampak so jih živeli; doživljali so jih na lastni koži.

Nepozaben bo ostal mnogim poslušavcem Radia Trst A posebno njegov ciklus dramatiziranih zgodb »Dunajske povesti« in sicer »Program za drevi«, »Avtopstop za ženske«, »Pekel na domačiji«, »Konstanca« in »Človek se vedno poslavlja«. Že iz naslovov nekaterih teh dramatiziranih novel je razbrati Prepeluhov čut za aktualnost in za značilne plati in probleme sodobnega življenja. Naj navedem samo še nekaj drugih njegovih dram: »Emil Berliner odkrije mikrofon«, »George Westinghouse«, komedijo »Gospodična iz potovalnega urada«, »Krvnik solnega mesta«, »Mladost je prepovedana«, »Penzion Križ« in zlasti »Večer belih vrtnic«, ki jo je prikazal Slovenski oder tudi v Avditoriju in doživel z njo velik uspeh. Prepeluh pa je napisal tudi precej dobrih, izvirnih otroških iger.

Enak mojster kot v dramih je bil Janez Prepeluh tudi v kratki, napeti noveli, v tisti literarni zvrsti, ki je pri Slovencih precej zanemarjena, četudi je na Zahodu zelo priljubljena, posebno v Ameriki. Prepeluhovih kratkih novel, s tujim izrazom »short story«, bi bilo za celo knjigo, npr. »Intermezzo d'arte«, »Dom na snegu«, »Pogovor v večeru«, »Ulica je slepa« in že imenovane dramatizirane »Dunajske povesti«.

Leta 1957 se je izselil Prepeluh v Združene države, kjer pa bo za kruh in čisto tuje okolje nista ugodno vplivala na njegovo ustvarjalnost. Njegovo ime je počasi izginilo iz naših revij in radijskih valov. Zdal se je njegovo življenje nenadno zaključilo, a za njim je vseeno ostal lep dramski in novelski opus, o katerem je želeli, da bi bil kdaj zbran v knjigah, in lep spomin nanj pri prijateljih in znancih ter seveda pri njegovem zvestem občinstvu. Njegovo truplo bodo prepeljali v domovino.

Sodobno kmetijstvo

Vrenje ali kipenje mošta v sodu

Vrenje mošta na tropinah se ustavi, ko se napravi v kadi trop ali klobuk. Tedaj odtočimo mošt in ga damo v sode, kjer se vrenje nadaljuje. Sedaj pa žveplamo, da bi se v tem času usedla vsa nesnaga na dno sode in bi se mošt tako očistil. Mošt zato ne more vsaj dva dni vreti. Nato ga je treba hitro (v 24 urah) pretočiti v drug sod, kjer vre s čistimi vinskimi kvasnicami. S tem dosežemo, da se iz mošta izločijo primesi zemlje, peska, nesnage, žvepla, da poginejo vse škodljive drobnostivke, da vrenje poteka enakomerneje. Količino žvepla določamo po stopnji gnilega grozdja. Mošte iz negnilega grozdja razsluzimo - žveplamo z le 1 do 2 azbestnima trakovoma ali 10 do 15 g kalijevega metabisulfitna na 1 hl mošta. Ko smo požveplani mošt pretočili v drug sod, dodamo nekoliko svežega, že kipečega mošta iz zdravega mošta ali pa vinskih kvasnic, ki smo jih dobili od pristojnega kmetijskega zavoda. Žveplo, ki smo ga uporabili, se pri samem vrenju izgubi ali pa se veže v neškodljive spojine. Žveplo praktično torej popolnoma izgine. Škodljivo je le tisto žveplo, ki se uporabi pozneje pri žveplanju vina.

PRAVILNO KIPENJE

Glivicam, ki povzročajo alkoholno vrenje mošta, pravimo vinske kvasnice. Vinske kvasnice razkrajajo sladkor in ga spreminjajo v alkohol, ogljikov dvokis in druge proizvode kipenja. Pravilno kipenje povzročajo

le dobre vrste kvasnic. Slabe kvasnice opravljajo svoje delo slabo, zato pa jih tudi z močnim žveplanjem moštov izročimo.

Vinske kvasnice se razmnožujejo le, če imajo na razpolago dovolj hranilnih snovi, če imajo primerno toploto. Kvasnice se pa hranijo tudi z beljakovinami in rudninskimi snovmi, brez katerih vinske kvasnice nimajo pravih pogojev za življenje.

Odločilnega pomena za razvoj vinskih kvasnic je toplota. Zaradi premajhne toplote jeseni mošti pogosto ne pokipijo, postanejo vlečljivi, vrejo na pomlad, pri tem se naselijo še druge glivice, ki povzročajo boleznine vina. Najugodnejša toplota za razvoj vinskih kvasnic je od 17 do 24 stopinj C. Začetna kipečna toplota je 10 st. C in če so mošti hladnejši, ne bodo kipeli. V tem primeru jih moramo ogreti tako, da iz sode odzvamemo nekaj mošta, ga segrejemo na štedilniku in tako segretega prilijemo k ostalemu, s čimer dvignemo toploto vsega mošta do pravilne vrečne toplote. Lahko pa tudi s kakšno pečico segrejemo klet.

V sode, v katerih vre mošt, namestimo kipele vehe, ki dopuščajo izhod ogljikovega dvokisa in ki istočasno higiensko zapirajo odprtino sode in jo varujejo nesnaga. Prostore moramo zaradi uhajajočega ogljikovega dvokisa, ki je strupen, previdno zračiti.

Ko je končano tiho vrenje, pretočimo vino v čiste sode, dolijemo z vinom enake kakovosti in jih začepimo. Vehe na ležalnih sodih

naj bodo dolge, da segajo do vina. Tako ostanejo prožne. Veh ne smemo ovijati v cunjce, ker je to nehygienično. Na mokrih in nesnažnih cunjah se zelo rade zaredijo bakterije, ki nam pokvarijo vino. Ko sod zalijemo, ga s čisto krpo od zunaj obrišemo, da je zunaj suh in čist.

IZ POLNIH SODOV NI PRIPOROČLJIVO POKUŠANJE

Stalno pokušanje vin iz polnih sodov ni priporočljivo, ker s tem vino v njih kvarimo. Za potrošnjo ga imejmo vedno le v manjših sodih, drugo zalogo pa hranimo vedno v polnih, zalitih sodih.

PRETAKANJE VIN

Po kipenju leži vino na drožeh. Droži so iz odmrlih kvasnic, beljakovin in drugih snovi. Vse to bi v vinu začelo gniti in nam vino kvariti. Da to preprečimo, moramo v pravem času vino ločiti od droži ter ga pretočiti. To se nazadno zgodi še pred sredo meseca novembra.

ŽENA IN DOM

Tokrat prihajajo modne novice za poletje 1970 iz Turina, kjer odpira svoj salon Mednarodno tržišče oblačil. Razen nekaterih manjših novosti bi lahko rekli, da predstavlja ta manifestacija potrdilo dosedanjih modnih smeric, predvsem kar se tiče kroja, dolžine oblek in tkanin, vendar s tem dodatkom, da posveča večjo pažnjo detajlom in funkcionalnosti modelov. Kot smo že pred časom omenili, se v serijski izdelavi čedalje bolj uveljavljajo luksuzna in okusna oblačila, kar omogoča širokim krogom postrošnikov, da se oblačijo elegantno in po modi, ne da bi zato trošili ogromne vsote pri dragih krojačih in zahajali v še dražje boutique.

Moda za leto 1970 je še vedno dinamična in raznolika: hlače s spodaj širokimi hlačnicami so še vedno aktualne, jopiči in oprsniki so lahko zelo dolgi ali zelo kratki in jih bomo lahko nosile tudi s kratkimi plisiranimi krili. Najrazličnejši pasovi z originalnimi zaponkami dopolnjujejo te kombinacije.

Surovo platno je ena od novosti na tej modni reviji: uporabili so ga tako za kratke praktične «chemisierje» kot tudi za dolge obleke, z ohlapnimi dolgimi rokavi in kombinirane z rjavim blagom. Prav ti dve barvi, to je rjava in barva neobdelanega platna, sta zelo pogosti in najbolj aktualni. Poleg teh posebnosti pa ne bomo pozabile na chemisier iz organdisa z našitim svetjem, na elegantne modele s svetlikajočimi se našitki, na oprsnike iz kovinaste mreže, iz katere so lahko tudi cele obleke. Iz bombažnega brokata bodo izdelane obleke brez rokavov ter lahki plašči.

Da zagotovijo čim večjo uporabnost in praktičnost, so že na sejmu mode predlagali za poletje 1970 štiridelne komplete: krilo, jopič, hlače in bluzo, ki nam bodo prišli prav tako v mestu kot na delu in na izletih. Ti kompleti so narejeni iz istega blaga, najpogosteje iz karirane ali kockastega.

Med zanimivejšimi idejami naj omenimo še bele obleke, obrobene z blagom sline barve, ki je bila, napovedana kot barva letošnje zime, a so jo predložili za prihodnje poletje.

Glede moške mode bi lahko rekli le naslednje: tudi močni spol hoče biti dinamičen kot nežni. Barve bodo svetle, tkanine bodo imele majhne vzorce iste barve. Aktualne bodo tako enovrstne kot dvovrstne obleke, športni jopiči imajo tri gumbne in več žepov. Največji poudarek je seveda tudi tokrat na srajcah, ki so še vedno ekstravagantne in jih je treba nositi, tako vsaj priporočajo modni krojači, kar brez jopičev. Če bodo po mestu nosili moški še kolikor toliko klasične modele, bodo na dopustu oblekli vezene, rožaste in tesno oprjemajoče se srajce. - (Pa brez zamere za tiste, ki niso suhi kot bilke in bodo morali še naprej nositi običajne »anonimne« srajce!).

Martina

ŠPORT MED NAŠO MLADINO

Miličeva (Kras), Devetakova (Dom Gorica), Fabjan (Sokol), Ukmar (Sokol) in B. Košuta (Dom Rojan) v namiznem tenisu

Organizacija tekmovanja v namiznem tenisu je bila na letošnjih SSI zaupana Sokolu. Kljub dobri volji pa nabrežinsko društvo ni najbolje rešilo zahtevne naloge. Najhujšo napako so naredili, ko so črtali s programa tekmovanje v moških parih, ki je gotovo najbolj spektakularna disciplina in ki je bila na dosedanjih SSI vedno na sporedu. Kljub temu je bil posebno zaključek tekmovanja, ko so igrali člani, zelo prisrčen in številno občinstvo je v sicer majhni dvorani burno navijalo za mladega Nabrežinca Petra Ukmarja. Ukmar je bil tudi dejansko najboljši razveseljiva nota vsega tekmovanja. Z veliko sigurnostjo in prevdarnostjo je spravil na kolena doslej bolj kvotiranega A. Tavčarja, potem pa še D. Miliča, Boletu pa je nudil neverleten odpor.

Zmagal je po pričakovanju državni reprezentant Boris Košuta pred Boletom in Ukmarjem. Ukmar je zmagal tudi med mladinci, med naraščajniki pa se je uveljavil zelo nadarjen član Sokola Fabjan. Pri dekletih je gladko zmagala Goričanka Devetak, med mladinkami pa je bila prva članica Krasa Sonja Milič.

Kakovostni dosežki na lahkoatletskem tekmovanju

Na stadionu v Kolonji je bilo na sporedu preteklo soboto in nedeljo atletsko tekmovanje SSI. Vreme je bilo izjemoma lepo, posebno v nedeljo, in mladine res precej. Organizacija ni bila najboljša, medtem ko so bili rezultati zelo dobri. Na prvem mestu moramo omeniti izreden met krogle znanega odbojkarja Walterja Veljaka. Orodje je zagnal 14,01 m daleč, s čimer bi zmagal na vsaki deželni atletski prireditvi. V zanimivem teku čez drn in strn so presenetili atleti iz Beneške Slovenije, ki so zasedli prvo in drugo mesto. Cast Tržčanov je v tej naporni disciplini rešil znani namiznoteniški igralec Boris Košuta,

ki je tudi v teku na 800 m zasedel odlično drugo mesto. V teku na 100 m, ki je bil tudi najbolj množičen, je navdušil mladi sprinter Gaje Branko Grgič z dobrim časom 11"8.

V štafetah je slavila zmagoslavje kriška Vesna, med dekletih pa sta se najbolj izkazali veteranki SSI Norči Zavadlav in Olga Pavletič. Opazili smo veliko mladih talentov in res škoda bi bilo, če se ne bi v bodoče vključili v atletske odseke naših športnih društev. Predpogoj pa je seveda, da naša društva razpolagajo z zadovoljivo organizacijo in sposobnim tehničnim osebjem.

Zmagovalci v posameznih disciplinah:

ŽENSKO

80 m: Norči Zavadlav (Kontovel) 11"8.
Višina: Norči Zavadlav (Kontovel) 1,25 m.
Daljina: Pavletič Olga (Škamperle) 3,99 m.
Krogla: Pavletič Olga (Škamperle) 8,12 m.
Troboj mladinke: Pečar Ančka (Polet).

MOŠKI:

100 m: Grgič Branko (Gaja) 11"8.
Višina: Walter Veljak (Cankar) 1,63 m.
Daljina: Valter Veljak (Cankar) 5,88 m.
Kopje: Sergij Veljak (Cankar) 49,62 m.
Krogla: Valter Veljak (Cankar) 14,01 m.
800 m: Švab Dušan (Cankar) 2'13"8.
Kros člani: Puler Jožef (Matajur).
Kros mladinci: Ruzzier Fabio (Lonjer).
Troboj mladinci: Križnič Andrej (Polet).
Štabela 4x100: Vesna.
Švedska štabela: Vesna.

Bajc Karel (Dom Rojan) prvi v šahu

Na šahovskem brzoturnirju letošnjih SSI, katerega se je skupno udeležilo 26 šahistov, je presenetljivo osvojil zmago Bajc Karel, ki je nabral skupno 7,5 točk, s čimer je za pol točke nadkrižil favorita Justa Kovačiča. Tretji je bil član P. D. Cankar Bruno Jankovič.

F.J. * 3 S M R T V POMLADI

Eden izmed funkcionarjev v uniformi se je porogljivo zasmejal.

»Nikar nas ne farbaj!« je rekel grobo.

»Zakaj bi vas farbal? Samo odgovoril sem na vprašanje.«

Človek z ozkim bledim obrazom in v civilni obleki je molčal in obračal v rokah Tinetovo legitimacijo.

»Ste mu kaj našli?« je vprašal čez nekaj hipov agenta pri vratih.

»Nič. Toda kovčka mu še nismo pregledali. Tam je, v drugi sobi. Ali naj ga prinesem?«

»Prinesi.«

Agent se je naglo vrnil s Tinetovim kovčkom in ga postavil sredi sobe na tla.

»Odprite!« je dejal civilist za mizo Tinetu.

Kovček ni bil zaklenjen in Tine ga je v hipu odprl. Funkcionarja v uniformah sta začela počasi in pozorno zlagati obleko in perilo na tla, kos za kosom, in vsak kos sta prej pretipala in stresla, kot da pričakujeta, da bo kaj padlo iz njega. Potem sta se lotila knjig. Najprej je pogledal na platnice in jih odprl eden, nato jih je dal drugemu, ki jih je prelistal počasneje in skrbneje. Potem jih je položil na mizo pred predstojnika. Ta jih je spet jemal v roke in si jih ogledoval, nato pa mu jih vračal, da jih je polagal na tla zraven kovčka. Tinetu se je zdelo kar smešno, ko je videl, kako so se pri prelistavanju knjig pozorno ustavili pri vsaki podobici in pri vsakem lističu s študijskimi opombami, ki so jih našli v njih. Te sta policaja še posebej podajala predstojniku za mizo, ki si jih je pozorno ogledal, nato pa jih spet vtaknil v knjigo.

Najbolj jih je zanimalo nekaj zvezkov, ki so bili skoro popolnoma popisani. Civilist za mizo jih je počasi prelistaval in prebral kaj zdaj tu zdaj tam.

»Kaj pomenijo ti zapiski?« je končno vprašal in uprl hladne sive oči v Tineta, vendar ne sovražno.

»Pripombe k raznim knjigam, ki sem jih bral, in zapiski z lanskega zborovanja Dijaške zveze.«

»In tole?«

»To so razne narečne besede, ki so se mi zdele zanimive, pa sem si jih zapisal.«

Oni je listal dalje. Očitno so ga zapiski zanimali, vendar je končno tudi zvezke zaprl in jih podal uniformirancu, da jih je položil na tla k knjigam.

Preiskava je bila končana.

»Lahko zložite vse nazaj«, je rekel oni za mizo. Tine je začel zlagati stvari v kovček. Bil je nekoliko nervozen in roke so se mu rahlo tresle, a tega ne bi bil rad pokazal, da bi ne mislili, da se boji. Nalašč je polagal stvari v kovček počasi in skrbno. Oni so ga molče gledali.

Ko je končal, se je vzravnaval in se ozrl v človeka za mizo.

Nekaj časa sta se molče gledala.

»Ali veste, da bi vas lahko spravil v preiskovalni zapor?« je rekel oni.

Tinetu je odleglo. To je pomenilo, da ga ne bodo zaprli. Zavedal se je sicer, da ni storil nič prepovedanega in da ga ne morejo nihesar obtožiti, a vendar se je ves čas na tihem bal, da ga bodo morda pod to ali ono obdolžitvijo le pridržali. Vedel je, da s komunisti in s tistimi, ki jih osumijo komunizma, ne postopajo z rokavicami.

»Zakaj?« je vprašal, četudi je imel grozno onega bolj za prazne besede, ki naj bi prikrile razočaranje nad tako majhnim plenom.

»Ker se niste prijavili, da stanujete pri Kosu. Zakaj niste tega storili? Morda ste pa le imeli kak vzrok za to.«

»Nobenega vzroka nisem imel.«

»Zakaj se torej niste prijavili?«

»Nisem vedel, da se moram prijaviti. Saj vse leto stanujem v Mariboru, v bogoslovju, zato se mi je pač zdelo odveč, da bi se še posebej prijavljal. Razen tega sem zdaj tu samo začasnó, ker bom kmalu odšel študirat v Ljubljano.«

»Morali bi vedeti, da je treba prijaviti vsako spremembo naslova oziroma preselitve.«

»Še predstavljal si nisem, da so te formalnosti tako stroge.«

»Stroge ali ne, treba jih je izpolnjevati. Kdor jih ne izpolnjuje, mora pripisati sitne posledice le samemu sebi. Vas smo imeli za komunističnega ilegalca, ki se skriva pri Kosu. Kosa pa že poznamo, da rad sprejema pod streho take ljudi... Ali jih vsaj ne odklanja, kadar jih njegovi komunistični tovariši, ki imajo mnogo večja in udobnejša stanovanja, a so tudi bolj zviti, pošiljajo rajši k njemu.« je pristavil čez hip. »Ta fant je preveč naiven,« a tudi pre-

več trmoglav. Povejte vsaj njegovi ženi, naj bo pametnejša in naj ga drži nazaj.«

Tine je molčal.

»Za zdaj ste prosti. Upam, da ne bomo imeli več opravka z vami. Bodite pametni,« je dejal oni.

V njegovem glasu je bila skrita dobrohotnost, toda njegov obraz je ostal hladen. Pokimal je Tinetu in se takoj začel pogovarjati z enim od uniformirancev, očitno o čisto drugi zadevi, kajti nobeden se ni več ozrl nanj.

Tine je občutil močno olajšanje. Najrajši bi mu bil rekel hvala, vendar se je premagal, ker ga je bilo sram. Saj bi bilo smešno da bi se po tistem kar se je zgodilo, še zahvalil, če so ga nedolžnega izpustili.

Zaprl je kovček, pozdravil in šel. Civilni agent ki je vse dotlej molče stal za njim, mu je odprl vrata.

»Tod«, je dejal in mu pokazal po hodniku.

Tine mu je že prezirljivo obrnil hrbet, ko se je spomnil na Kosa.

»Ali boste izpustili tudi mojega prijatelja?« je vprašal.

»To bo odločil naš šef tu«, je pokazal oni z glavo proti sobi, iz katere sta prišla.

»Spregovoriti moram še besedo z njim.« Položil je kovček na tla in se vrnil k vratom, potrkal in vstopil.

Oni trije so ga vprašujoče pogledali.

»Rad bi spregovoril še nekaj besed z vami, gospod...«. Ni vedel kako naj ga nagovori.

»O čem?«

(dalje)

Tito je najavil ostre ukrepe

(nadalj. z 2. strani)

Tito se je potem odločno zavzel za enotnost države. Rekel je:

»Kot vidite, kadar se govori o monolitnosti naše države, ne pristanem na nobene kompromise. Pri tem nočem delati kompromisov z nikomer, dokler bom na tem položaju. Ni mi lahko, če moram odkrito povedati kako resnico, ki koga močno prizadene. Odločil pa sem se, da se ne bom oziral na to, ali se bom komu zameril ali ne. Dokler bom na tem položaju, se bom dosledno zavzemal za tisto, za kar sem se bojeval vse življenje, za kar so se bojevali med narodnoosvobodilno vojno jugoslovanski narodi s komunisti na čelu:

Sport

PRED NABREŽINSKIM DERBYJEM

Kot že napovedano, bo v nedeljo, 28. septembra, ob 15. uri na nabrežinskem občinskem igrišču prvič nastopila novoustanovljena nogometna ekipa S. D. Devin - Štivan v prijateljski tekmi z ekipo Nabrežine, ki bo letos igrala v drugi amaterski ligi. Devinska ekipa bo letos nastopala na rednem tekmovanju v tretji amaterski ligi in na to se resno pripravlja pod vodstvom trenerja Alda Batticellija in terničnega vodje Aleksandra Kocmana. V te priprave spadajo tudi prijateljske tekme, katerih prva bo prav v nedeljo proti Nabrežini; naslednja prijateljska tekma bo v nedeljo, 12. oktobra, s Primorjem, tudi na nabrežinskem igrišču in nedeljo, 19.X. pa z ekipo Štarancana. Veliko zanimanja je za nedeljsko srečanje, ki bo nekakšen »derby«, ker sta Nabrežina in Devin edini nogometni ekipi v občini. Toda medtem ko ima Nabrežina že vigrano ekipo, ki ima za seboj že vrsto let tekmovanj, razpolaga Devin s povsem novo in nezkušeno ekipo.

Devinska ekipa bo nastopila v naslednji postoti proti Nabrežini: vratar: Penso Edy; branilci: Rossetti Klavdij; Breclj Aleš, Capello Lučo in Muiesan Claudio; napadalci: Legiša Friderik, Kocman Walter, Kenda Edmund, Mervic Igor, Tavčar Andrej, Cogni Giorgio in Jerini Lovrenc. L. K.

za enotnost naše države, za napredek, za izgradnjo socializma, za neoviran razvoj samoupravljanja, za krepitev jugoslovanske socialistične skupnosti.«

Tito je potem izjavil, da je treba nekatere stvari v jugoslovanskem gospodarskem sistemu spremeniti, druge pa izpopolniti.

Potem je skritiziral tudi tisk in dejal: »Resno se moramo posvetiti tudi raznim teorijam, ki so nam tuje, ki nam zastrupljajo odnose v državi, a ki se spretno tihotapijo skozi del našega tiska. V našem tisku, gledano v celoti, je veliko dobrega, včasih pa se vrine tudi kaj takega, kar nam povzroči dosti neprijetnosti. V mislih nimam le dezinformacij, temveč predvsem tisto, kar zastruplja tudi naše mednacionalne odnose. In temu moramo zares narediti konec.

»V zvezi z mednacionalnimi odnosi menim, da je zares žalostno, da si ljudje potolikih letih pomišljajo reči, da so Jugoslavlani — je nadaljeval Tito. »Sedaj se manj govori o Jugoslaviji, a več o federaciji. Nikoli nisem bil — in tudi sedaj nisem — za nekako jugoslavlantvo v takem pomenu, da bi ustvarili eno nacionalnost. Vse nacionalnosti morajo najti svoje mesto v naši federaciji in ga tudi lahko najdejo, kot prava država pa smo vendarle — Jugoslavija. Zunanaj poznajo Jugoslavijo, ne poznajo republik. To vprašanje moramo jasno in pravilno zastaviti med drugim tudi zaradi ugleda, ki ga Jugoslavija uživa v svetu... Ne smemo dovoliti, da bi prišlo do kakršnihkoli poskusov razdora in raznih govoričenj, kar spodbujajo od zunaj, o tem, ali bi bilo tem ali onim boljše na tej ali na drugi strani...«

Ta Titov govor je seveda vzbudil veliko pozornost, ker najavlja ukrepe, ki bi globoko posegli v notranje življenje sosedne države.